

BLÓÐGA FISKIN, ÁÐRENN TÚ KRYVVUR

HELGI NOLSØE
verkfrøðingur

RÁVØRUGÓÐSKA | Sambært norskari kanning fæst betri góðska við at blóðga fiskin, áðrenn hann verður krúvdur. Spurningurin er aktuellur, eftir at fleiri partrolarar eru farnir at nýta kryvjimaskinu, har fiskurin verður krúvdur beinleiðis.

Ymiskir pástandir hava verið frammi viðvíkjandi góðskuni á beinleiðis krúvda fiskinum, bæði fyri og ímóti. Í Føroyum eru ongar almennar kanningar gjørdar av, hvussu blóðging-

in ávirkar góðskuna av lidnu vøruni. Tí heldur kjakið fram, ikki minst eftir at partrolarar eru farnir at nýta kryvjimaskinu, har fiskurin ikki verður blóðgaður longur, men krúvdur beinleiðis.

Talan er um stórar nøgdir, og tí hevur tað týðning, hvussu fiskurin verður hægri.

Blóðga

Fiskeriforskning í Noreg hevur kannað ymisku hættirnar at hægri fiskin, eisini ymisku blóðgingarhættirnar, og hvussu blóðgingin ávirkar litin á flakinum. Teirra niðurstøða er, at beinleiðis kryvjing gevur verri úrslit enn tvey stigs blóðging/kryvjing, sjálvt við livandi fiski og útbløðingartíð á ein tíma. Sambært kanningini hevur tíðin, frá tí at fiskurin

kemur úr sjónum, til hann er blóðgaður ella beinleiðis krúvdur, størstu ávirkanina á útbløðingina. Eisini er niðurstøðan, at tvey stigs blóðging/kryvjing eigur at verða nýtt, heldur enn beinleiðis kryvjing. Somuleiðis verður víst á, at hægri eigur at verða lögð soleiðis til rættis, at møguligt er at blóðga fiskin niður í rennandi sjógv, so hvørt hann kemur umborð, og at útbløðingartíðin í rennandi sjógv eigur at verða minst 30 minuttir.

Talan er samanumtikið um umfatandi kanningar. Kannað eru beinleiðis kryvjing, kvetting av toknubogum og blóðging, har skorið verður niðurá. Eisini hava tey kannað, hvørja ávirkan beinleiðis kryvjing hevur á litin á uggnum samanborið við blóðging, har fiskurin blóðir út í koldum sjógv, áðrenn hann verður krúvdur. Og somuleiðis hava tey kannað, hvussu tíðin frá fiskurin kemur úr sjónum, til hann verður blóðgaður, ávirkar útbløðingina.

Kanningin hjá norsku Fiskeriforskning vísir eisini á eitt upphald frá skipsmanningum, sum leypa blóðgingina um og leggja beinleiðis krúvda fiskin í kaldan sjógv í fleiri tímar, fyri at trekkja blóðið úr. Manningarnar vilja vera við, at tað, ið vundið verður við at trekkja blóðið úr í koldum sjógv eftir kryvjing, vigar upp ímóti tí, ið mist verður, við at blóðgingin verður lopin um. Fiskeriforskning hevur ikki kannað upphaldið nærri, men mælir til, at hetta verður kannað.

Kanna

Havandi í huga norsku kanningarnar ber til at spyrja, um føroyski fiskiflotin við broyttum manngongdum umborð á skipunum kann avreiða fisk við hægri góðsku. Um broyttar

manngongdir og menning av nýggjari útgerð kann skapa hægri avreiðingarprísir og harvið økt útflutningsvirði? Um tað ber til at fáa hægri góðsku, uttan at kostnaðurin av hesum gerst størri enn meirvinningurin? Ella um tað í heila tikið fæst nakar meirvinningur við einari betur hægri, og hvør fær meirvinningin?

Einki einfalt svar er til nevndu spurningar, men fyri at koma nærri einum svári er neyðugt fyrst at staðfesta, hvussu stóðan er. Hetta kann gerast við kanningum og royndum, sum útgreina viðurskiftini fyri ymiskar partar av fiskiflotanum.

Nøgd kontra góðsku

Um vit hyggja at einum einstøkum skipabólki, partrolarunum, kann staðfestast, at fiskiskapurin er blivin nógv meira effektivur

FAKTA |

Lóggávan um hægri

Grein 6 í kunngerð Nr. 161 frá 18. desember 1995 um heilsufrøðiligan rakstur, viðgerð av fiski og fiskaúrdrátti og lóggilding av fiskiforum ásetir, at fiskurin skal beinanvegin blóðgast, kryvjust og vaskast við reinum vatni, soleiðis at ongar garnarestir eru eftir.

Sambært orðabókini merkir at blóðga fisk, at »skera á hálsin á fiski so blóðið setir frá.«

seinnu árin. Nøgðirnar, ið partrolararnir fiska, eru munandi øktar, og tað setur sera stór krøv til manningina. Kryvjimaskinan má metast sum eitt stórt framstig, ið lættir um hjá manningini. Men vansin er ein verri hagreiðing, sum gevur lægri úrtøku.

Tað hevur verið ført fram, at óneyðugt er at blóðga fiskin – at tað í roynd og veru einans ræður um at fáa fiskin kruvdan og í s sum skjótast. Ikki er heilt onki rætt við hesum sjónarmiði, tí lítill meining er í at blóðga deyðan fisk.

Trupulleikin er, at hálini eru so mikið stór, at manningin ikki klárar at kryvja undan, serliga við smáfallandi fiski. Og tá er jú trupult at skula blóðga eisini.

Spurningurin er tí, um vit skulu sláa okkum til tols við, at partrolararnir og kanska aðrir partar av flotanum við, avreiða eina rávøru, sum kundi verið betri?

Ella skulu vit stremba eftir at skapa betri umstøður og útgerð, so skipini kunnu avreiða fyrsta floks rávøru?

Um vit velja at taka við avbjóðingini, kunnu fleiri møguleikar hugsast, sum kunnu verða viðvirkandi til at menna fiskivinnuna, so at størri virði verða skapt úr somu rávøru. Av hesum kunnu nevnast:

1. Fiskiskapurin kann stýrast betur við avmarkingum í støddunum á hálum. Hálini avmarkast til tað, sum manningin klárar at blóðga og kryvja undan.
2. Útgreiningar kunnu gerast, sum staðfesta fløskuhálsarnar í skipanini. Arbeidsorkan umborð kann økjast, við at seta meira fólk inn á fløskuhálsin, ella at automatisera partar av framleiðsluni, t.d. blóðgingina. Hetta krevur menning av nýggjari útgerð.
3. Partur av arbeidnum kann flytast til lands. Skipað verður soleiðis fyri, at fiskurin verður blóðgaður umborð og kruvdur í landi, fyri part av túrinum og/ella part av árinum, tá hetta ber til.

Umstøðurnar umborð á tí einstaka skipinum hava stóran týdning. Men altavgerandi er hugburðurin og viljin til at troyta møguleikarnar.

FAKTA |

Dømi um ítøkilig verkætlanir

- Ger ítøkiligt uppskot um broyttar mannagongdir í samband við blóðging, umframt hvussu útgerð kann mennast til hesa hagreiðing. Hetta má gerast fyri hvønn einstakan skipabólk.
- Menn útgerð, so blóðging verður automatiserað.
- Kanna, hvørja ávirkan blóðging hevur á góðskuna av lidnu vøruni og hvussu hetta ávirkar avreiðingarprís og prís á lidnari vøru.

Høgni Hammersheimb Debes eftir at hann gjørdist doktari. Frá vinstri: Roger Harris, Fransisco Rey, Høgni Hammersheimb Debes, Eilif Gaard og Jan Arge Jacobsen.

NÝGGJUR DOKTARI Í LÍVFRØÐI

EILIF GAARD
lívfrøðingur

DOKTARI | 20. juni í 2007 fekk Fiskirannsóknarstovan ein nýggjan doktara í lívfrøði. Høgni Hammersheimb Debes vardi í fjør summar Ph.D.-ritgerð um vistfrøði hjá plantu- og djóraplankton á Landgrunninum.

institutet í Bergen og Jan Arge Jacobsen frá Fiskirannsóknarstovuni.

Verkætlanin

Høgni Hammersheimb Debes granskaði í gróðri av plantuplankton og kannaði eisini, hvørja ávirkan plantuæti og djóraæti á Landgrunninum hava á hvørt annað. Hansara kanningar geva nógva nýggja vitan um gróðurin á Landgrunninum. Eitt nú, hvussu nógvur gróður er á grunninum, umframt hvørji viðurskifti í umhvørvinum ávirka gróðurin. Hann kannaði eisini, hvussu nóg djóraætið etur av plantuæti, umframt hvønn týdning plantuætið hevur fyri nering og vøkstur hjá djóraæti.

Nevndu viðurskifti eru grundarlagið undir vistskipanini á Landgrunninum, og nýggja vitanin hevur stóran týdning fyri at skilja lívfrøðiligu framleiðsluna á Landgrunninum.

Høgni Hammersheimb Debes vardi sína Ph.D.-ritgerð á Vinnu-háskúlanum, og tað gekst væl. Høgni legði fram høvuðsúrslitini av síni gransking, og eftir tað spurdu andmælingarnir, Roger Harris og Fransisco Rey, nærri um kanningar og úrslitini.

Oljufeløgini BP Amoco Exploration (Faroes Ltd) og Anadarko Faroes Company fíggaðu Ph.D.-verkætlanina, meðan EIK Vísindagrunnurin og Fiskirannsóknarstovan stuðlaðu við at gera lidna og prenta ritgerðina.

FAKTA |

Um Høgna

Høgni Hammersheimb Debes er føddur í Havn í 1972. Hann las lívfrøði á Fróðskaparsetrinum og á Keypmannahavnar Universiteti og fekk Cand. Scient prógv frá Keypmannahavnar Universiteti í 2000. Eftir tað arbeiddi hann við verkætlanum á Fiskirannsóknarstovuni, har hann granskaði í krill. Í 2003 fór hann undir Ph.D.-verkætlanina.

Eftir at hann varð liðugur við doktararitgerðina hevur hann granskað í føði og vistfrøði hjá sild og svartkjáfti.